

АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Полтавський державний аграрний університет

Анотація: У статті описано суть та завдання управлінського обліку на основі процесу кругообігу капіталу

Ключові слова: кругообіг капіталу, управлінський облік, експлуатація основних засобів, оновлення основних засобів

Abstract: The article describes the essence and objectives of management accounting based on the process of capital circulation

Key words: capital cycle, management accounting, operation of fixed assets, renewal of fixed assets

В сучасних умовах сільськогосподарської діяльності особливої уваги набувають проблеми управління експлуатацією та оновленням основних засобів, особливо їх активної частини, через значне перевищення нормативних термінів використання існуючої сільськогосподарської техніки і відсутність у сільськогосподарських підприємствах коштів на її оновлення. В цих умовах необхідно забезпечити раціональне прийняття рішень щодо термінів експлуатації і оновлення мобільної частини основних засобів.

До недавнього часу в нашій країні існували 3 види господарського обліку: бухгалтерський, статистичний та оперативний. З переходом до ринкових умов виникла необхідність інтеграції різних видів обліку. Це призвело до утворення двох видів обліку які призначались би для обробки звітних даних (фінансовий облік) та здійснення процесу управління (управлінський облік). В наукових колах даний процес має як прихильників [3,4,5] так і супротивників [1,2]. Він застосовується для обліку запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, основних засобів.

Це можливо впровадити при використанні методологічних засад управлінського обліку основних засобів на основі поділу процесу кругообороту капіталу на стадії та визначення завдань управління експлуатацією і оновленням основних засобів, в тому числі за стадіями:

- "Г-Г" – забезпечення збалансованого оновлення основних виробничих засобів по натуральних показниках, виходячи з заданих структури сільськогосподарської продукції, обсягів та технології виробництва, а також структури капітальних інвестицій
- "Г-Г'" - забезпечення інтенсивної експлуатації та підтримання в роботоздатному стані основних засобів
- "Г'-Г'" - забезпечення своєчасної ліквідації або реалізації основних засобів, а також формування джерел для їх відтворення

Виходячи з такого підходу до завдань управління взаємозв'язаним процесом експлуатації та оновлення мобільної частини основних засобів можливо визначити методи збору і систематизації даних, їх оцінки та узагальнення, які найбільш доцільно застосовувати при дослідженні процесів експлуатації та оновлення основних засобів. Серед інших методів оцінки ефективності експлуатації основних засобів з точки зору вирішення згаданих завдань управління експлуатацією і оновленням основних засобів заслуговують на увагу експертні методи, такі як оцінка технічного стану, ефективного віку, зменшення споживчих якостей, зменшення доходності, з допомогою яких можна визначити доцільність подальшої експлуатації сільськогосподарських машин та обладнання. При цьому основним критерієм виступає економічна доцільність експлуатації таких основних засобів на основі дослідження поведінки витрат на утримання тієї чи іншої одиниці техніки з початку і до кінця її експлуатації.

Такий підхід дає змогу визначати момент беззбиткової експлуатації технічного засобу, після якого подальша його експлуатація буде приносити збитки. Ключовим тут є застосовуваний метод нарахування амортизації, що враховує інтенсивність його експлуатації. В існуючій системі обліку нарахування

амортизації та визначення степені зносу за цим показником і є основним мірилом визначення моменту списання основного засобу, проте надто неточним, що приводить в одних випадках до недоексплуатації, а в інших – до збитків від експлуатації. При цьому кожен із рекомендованих наукою методів нарахування амортизації має свої переваги і недоліки. Зауважимо, що серед існуючих методів найбільш точну інформацію для визначення моменту доцільної заміни мобільного основного засобу може дати виробничий метод, де ставка амортизації обчислюється діленням амортизованої вартості на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити в процесі його експлуатації, а місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Проте цей метод практично не використовується через труднощі в точному приведенні обсягів робіт (послуг) до єдиного вимірника та великої трудомісткості обліку розрахунків за цим методом. Поліпшити його можна, якщо застосувати модифікацію цього методу, що базується на періоді активної експлуатації мобільного основного засобу. В середовищі інженерів для виміру часу активної експлуатації мобільних основних засобів застосовується показник завантаженості, і для кожного виду сільськогосподарських машин на основі натурних випробувань встановлюється нормативний показник завантаженості в годинах роботи. Цей показник і можна покласти в основу модифікації виробничого методу і на використанні цього підходу усунути недоліки існуючого обліку.

З цією метою необхідно внести пропозиції щодо поліпшення форми та змісту “Облікового листа тракториста – машиніста” в частині:

1. Термінів складання та відповідної передачі документу.
2. Ведення обліку часу простоїв.
3. Обліку пально-мастильних матеріалів.

Внесення таких пропозицій дає змогу:

1. Підвищити оперативність отримуваної інформації та зведення відповідних експлуатаційних даних, таких як обсяг витрачених паливно-мастильних матеріалів;
2. Визначати час активної роботи та тривалість простоїв, а також встановлювати їх причини з метою подальшого уникання;
3. Визначати обсяг допоміжних паливно-мастильних матеріалів таких як бензин чи мастила, з метою визначення реального обсягу їх списання.

Необхідно також ввести в систему управлінського обліку “Відомість експлуатаційних витрат машинно-тракторного парку”, що дає змогу систематизувати всі важливі експлуатаційні показники, які характеризують час та інтенсивність використання сільськогосподарської техніки в розрізі кожної окремої інвентарної одиниці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Валуев Б. И. Проблемы управленческой ориентации бухгалтерского учёта *Бухгалтерський облік та аудит*. 2008. № 1. С. 5,10.
2. Гнилицька Л. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах України. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 9. С. 39.
3. Нападовська Л. Проблеми становлення та розвитку управлінського обліку в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 9. С. 33-38.
4. Палий В. Ф., Палий В. В. Управленческий учёт – новое прочтение внутрихозяйственного расчёта *Бухгалтерский учёт*. 2008. № 17. С. 58-62.
5. Петрик О. Чи існує в Україні і чи потрібен управлінський облік: дві думки провідних фахівців. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 2. С. 38.

Красота Олена Григорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, e-mail:2510elena@ukr.net.

Красота Іван Іванович – здобувач вищої освіти за ступенем «Магістр», Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава.

Krasota Olena Hryhorivna – PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Economic Control, Poltava State Agrarian University, Poltava, e-mail: 2510elena@ukr.net.

Krasota Ivan Ivanovych – Applicant of Higher Education, Poltava State Agrarian University, Poltava.